

ANABİLİM EĞİTİM KURUMLARI

ÇOCUKLARDA BENLİK
ALGISI GELİŞİMİ ve
EBEVEYNLERE
ÖNERİLER

ÇOCUKLARDA BENLİK ALGISI GELİŞİMİ ve EBEVEYNLERE ÖNERİLER

Gerçek Benlik ; kişinin kendini algılaması , sahip olduğu zihinsel ve fiziksel özelliklerin farkında olmasıdır.

Kişinin kendini sevmesi ve onaylaması, doğuştan gelen bir özellik değildir ve sosyal , fiziksel çevrede zaman içinde oluşur. Bunda da anne - bebek ilişkisi çok önemlidir. Yeni doğan bebek, annesi tarafından emzirilirken veya temizlenirken annesinin yüzünü ve davranışlarını algılar. Böylece zihninde ilk görüntüler oluşur. Bu ilk sosyal ilişkilerde benlik algısının temeli atılır.

Eğer bebeğin ihtiyaçları zamanında karşılanıyorsa ve bebeğe bu süreçte güler yüzle, sevgi ile davranılıyorsa çocuk sevildiğini hisseder. Çocuk seviliyorsa, ilgi görüyorsa, çevresi tarafından istendiği duygusunu yaşar ve benlik algısı olumlu yönde gelişir. Özellikle çocuğun bakımından sorumlu kişinin davranışlarının yumuşaklığı ve yüz ifadesi burada önemli rol oynar. Benlik algısının gelişmesinde çocuk için anne ile ilişkinin devamlılığı çok önemlidir. Çocuk zaman içinde annenin kendisinden ayrı bir varlık olduğunu fark eder. Ondan zaman zaman ayrılır; ama tekrar döndüğünde onun kendisiyle ilgilenmesini ister. Çocuğun devamlı, düzenli ve içten bir ilişkiye ihtiyacı vardır. Anneyi bazen yanında bulan, bazen ise kendisini bırakıp gitmiş olarak gören bir çocuk için, anne imgesi problemlidir.

Benlik algısı gelişiminde okula başlama dönemi de çok önemlidir. Çocuğun yaşlılarından aldığı tepkiler, okul başarısı, evin dışında bir yetişkin olan öğretmen ile ilişkileri benlik algısının gelişiminde rol oynar.

Burada çocuğa sevgi göstererek güven aşlamak deyince şöyle anlaşılmalıdır; "Çocuğumuza hiç kızmayalım. Her istediğini yapmasına izin verelim. Her hareketini onaylayalım. Böylece kendisini sevdiğimize inansın."

Böyle bir tutum, çocuğun davranışlarına hiçbir sınır konulmamasına neden olur. Bu durum çocuğun duygusal gelişimini bozar. Çocuk için belli yaşlarda saldırganlık, bencillik, başkalarıyla bir şeyler paylaşamamak gibi davranışlar normaldir; âma bu durum anne babanın eğitimiyle düzeltilmelidir.

Çocuk büyüdükçe, başkalarının duygularını anlama, kendini başkalarının yerine koyabilme gücünü kazanacaktır. Anne baba çocuğun duygusal gelişimine destek olarak olumlu davranışları öğrenmesini sağlamalıdır. Anne ve baba gerektiği zamanlarda çocuğun yanlış hareketini engellemeli, çocuk uyarılmalı ve bazen de yaptırımlar uygulanmalıdır.

Eğer anne baba bunu yapmazsa, çocuk yanlış hareketlerini okula başladığında da sürdürecektir. Bu gibi sosyalleşme bozuklukları sergilemesi çocuğun arkadaş ve öğretmenlerinden olumsuz sinyaller almasına sebep olur. Bu da onun benlik algısının düşük olmasına sebep olacaktır.

Çocuğa zamanında belli kuralların verilmemesi, uzun vadede çocuğun okula gitmek istememesi, okuldan kaçması, kendisini bu hareketleriyle kabul eden olumsuz bir arkadaş çevresi edinmesi gibi bir dizi olayın sebebi olabilir.

Eğer çocuk iyi bir eğitimle, iyi davranışlar kazandırılarak onaylanır ve sevilirse bu sevgi, daha uzun ömürlü bir sevgi olur. Çocuk olumlu davranışlar geliştirdikçe ailesinin yanında okul ve arkadaş çevresinin de takdirini ve onayını kazanır. Bu durumda çocuğun olumlu benlik algısı daha sağlam temellere dayanmış olur.

Okul başarısı düşük olan çocuklarda korku, okula gitmek istememe, başarılı çocukların yanında kendilerini küçük görme duyguları görülür. Bu çocuklar dikkat toplama sorunları nedeniyle akademik başarısızlık göstermektedir. Olumlu duygular, başarıyı getirdikçe başarı da olumlu duyguları beraberinde getirmektedir. Tam tersi olarak olumsuz algı da daha olumsuz olayları kendine çekebilmektedir.

Başarılı olmak, öğrencinin kendisini arkadaşlarıyla karşılaştığında özgüven duymasını sağlar. Bu da bireyin arkadaşlarıyla ilişkilerinde kendine güvenen ve dışa dönük olmasını kolaylaştırır. Bu durum sosyalleşme başarısıyla beraber benlik algısını daha da geliştirir. Tam tersi ise dışlanma duygusu ile birlikte benlik algısını kötüleştirebilir.

Olumlu benlik algısına sahip olan bir çocuk, sosyal ilişkilerinde yardımsever, yapıcı, yaratıcı ve saldırgan olmayan bir davranış modeli sergiler. Düşük ve olumsuz benlik algısı, "ben kötü bir insanım." "Zaten beni kimse sevmiyor." düşünceleriyle birlikte çocuğun okula gitmek istememe, arkadaşları ile uyumsuz ilişkiler vb. olumsuz bir hal alabilmektedir. Çocuklarımızın mizacının yüksek bir karaktere dönüşmesinde de benlik algısı çok önem taşımaktadır.

Çocuklarımızın benlik algısını olumlu bir şekilde yükseltmemiz için, çocuk gelişimi konusunda bilinçli olmamız çok önemlidir. Çünkü bazı davranışlar, çocuğun içinde bulunduğu yaşa göre normaldir. Ancak yavaş yavaş düzeltilebilir. Bu konuda aile bilinçli davranarak çocuğa yaşına uygun bir şekilde eğitebilmelidir.

Okula yeni başlayan ya da ilk okulda okuyan çocuklarına anne ve babalar yapıcı ve olumlu motivasyon verici olmalıdır. Okulda hangi davranışların sergilenmesi gerektiği konusunda açıklayıcı olmak ve onları yüreklendirmek çocuğun benlik algısının güçlenmesine neden olur. Yapılan çalışmalarda ya da verilen projelerin yapılabilmesi konusunda çocuğunuza yardımcı olmanız ve yöntem göstermeniz okula istekli ve güven ortamı hissederek gelmesini sağlamaktadır. Bu durum anne ve babalar için olmasını istedikleri bir durumdur.

Çocuğun eğitim hayatı için ve benlik algısının gelişebilmesi için ev dışındaki ortamlarda da kendini mutlu hissetmesi önemlidir. Çocuğunuza verdiğiniz olumlu motivasyonlar onun toplum içindeki benlik algısını güçlendirir ve kişiliğinin sağlam olmasını da sağlayabilmektedir. Çocuğunuza yaptığınız eleştiriler ise onun dış dünyada kendini değersiz ve bir şeyi başaramama duygusunu hissetmesine neden olur ve hem okul hayatında hem de sosyal hayatında sıkıntılar yaşamasına ya da okuldan uzaklaşmasına neden olabilir. Anne babalar için okuldan uzaklaşan bir çocuk her zaman kaygı ve üzüntü yaratabilir; çünkü okuldan uzaklaşan bir çocuk mutlu olmanın yollarını farklı şekilde bulmaya çalışır ve bu durum olumsuz sonuçlara neden olabilir.

Anne ve baba çocuğunu her şeye rağmen yüreklendirmeli ve yapılan hataları uygun bir dille düzeltmesi yönünde desteklemelidir. Olumlu içerikli konuşmalar ve yapabileceğine, başarabileceğine dair ifadeler kullanmak çocuğunun kişisel gelişimini, akademik başarısını ve benlik algısını güçlendirecektir.